

Semafor

Pitanje trenutne likvidnosti zahtjeva najveću moguću pažnju, bez obzira o kojem se sektoru radi (obitelj + gospodarstvo + država = zemlja). U ovoj ću se raspravi koncentrirati na kratkoročne aspekte. Cilj je rasprave ukazati na mogućnost jednostavnog dijagnosticiranja financijskog stanja obitelji, gospodarstva, države, zemlje što omogućuje, s jedne strane, kratkoročno prilagođavanje, i, s druge strane, preispitivanje politike likvidnosti odnosno subjekta. U raspravi ću se koncentrirati na obitelj koju određujem kao temeljnu jedinku društvenog sustava, koja na bazi uzajamnosti osigurava opstanak i ravnopravnost svih svojih članova. Tržišni način privređivanja nužno rastaće obitelj. U vrijeme zlatnog razdoblja kapitalizma (1945. – 71.) država je preuzela značajan broj socijalnih funkcija koje je rješavala tradicionalna obitelj. Tako su djeca u obiteljima bila garancija opstanka starijih članova. U državi blagostanja djecu zamjenjuje mirovinski i socijalni sustav.

Crveno

Uobičajeno je da se dohodak dijeli na dio koji odlazi u potrošnju i dio koji se štedi (temeljem koje se investira), narod bi kazao: „za crne dane“. Nakon rastakanja države blagostanja i zamjenom nacionalne tržišnom državom štednja/investiranje dobiva na značaju jer se rizici koje je pokrivala država blagostanja individualiziraju. Ukoliko vam tekući prihodi ne pokrivaju tekuće rashode pali se crveno svijetlo. Vaša je financijska slika zabrinjavajuća. U još ste većim problemima ukoliko su vam kartice u – crvenom saldu. Ako nemate lako unovčive imovine ili je uopće nemate vaš financijski imunitet je na zabrinjavajućoj razini. Vi se nalazite u financijskoj krizi i poslovna banka, kad identificira vašu financijsku sliku, zatražit će da podmirite obveze ili da pružite dodatne garancije. Ukoliko to niste u stanju vi se nalazite u najgorem zamislivom položaju – stečaju.

Dakle, čak kad „ne peglate“ kreditne kartice vi se možete naći u nezavidnom položaju. Što tek reći za one pojedince i obitelji koje su se olako zaduživale podižući kredite da bi kupovali stvari koje im ne trebaju i tako impresionirali okolinu koja ih ne podnosi. Za nerazumno podizanje kredita narod ima jasnu poruku: „sve se vraća, sve se plaća“.

U Javnosti je prisutno mišljenje kako rizike tvrtke snosi samo poduzetnik ili investitor. Vi snosite najveći rizik jer u slučaju propasti poduzetničke kombinacije gubite svoje radno mjesto. Vi ste

dotatno u teŹem poloŹaju jer poduzetnici i investitori su informirani daleko prije o problemima u poslovanju pa imaju vremena da se prilagode nastalim problemima. Vi koji ionako jedva veŹete kraj s krajem doznate posljednji. Osim toga, nije nerealno pretpostaviti da je iznos Źtednje u sluĉaju poduzetnika i investitora daleko veĉa od vaŹe Źto znaĉi da neĉe biti socijalno ugroŹeni kao Źto ste to vi. Da bi ispravno odgovorili u kakvom se financijskom poloŹaju nalazite morate si postaviti pitanje: koje su posljedice po moju obitelj ukoliko dobijem otkaz? Otkaz je sastavni dio vaŹe radne aktivnosti. U razvijenim zemljama zaposlenici ne samo da mijenjaju tvrtke u kojima rade, veĉ mijenjaju profesiju. DrŹava ih u tome podupire lako dostupnim, uĉinkovitim i besplatnim, ili bar jeftinim, obrazovanjem. Općenito, smisao i sadrŹaj cjeloŹivotnog obrazovanja je kako bi se radna snaga prilagodila brzo rastuĉim tehniĉkim i tehnoloŹkim promjenama. Tako obrazovanje postaje sastavni dio aktivnosti svakog pojedinca i obitelji tijekom radnog vijeka. Samo i jedino obrazovanje omoguĉuje obitelji dugoroĉnu financijsku stabilnost. Kratko reĉeno, investiranje u obrazovanje je najbolji naĉin kako ĉete rjeŹavati svoje financijske probleme. Ćinjenica kako se u Lijepoj naŹoj tragiĉno malo ĉita je dokaz da se drŹimo, danas neprihvatljive, maksime: „pleti kotac ko i otac“. Na Źalost, naŹa ministrica gospoĉa BlaŹenka Divjak ne vodi dostatnu brigu glede cjeloŹivotnog obrazovanja pa nije ĉudo kako nam je viŹe od sto tisuĉa ljudi nezaposleno i istovremeno uvozimo radnu snagu.

Dakle, kad analiziramo vlastito financijsko stanje u razmatranje moramo uzeti sluĉaj gubitka radnog mjesta. Razmatramo moguĉi gubitak radnog mjesta kako bi precizirali potrebno vrijeme da se ponovno zaposlimo. Upravo potrebno vrijeme da se ponovno zaposlimo odreĉuje donju granicu Źtednje ili imovine s kojom moramo raspolagati kako bi „skrpali kraj s krajem“. Nadalje, valja preispitati da li su svi troŹkovi koje mjeseĉno imamo zaista neophodni, te odgovoriti na pitanje: „Źto bi se dogodilo ukoliko bi se odrekli nekih roba ili usluga?“. Uobiĉajeno je odrediti da crveno svjetlo na semaforu gori ukoliko ne raspolaŹemo Źtednjom ili imovinom koja ĉe pokriti naŹe troŹkove najmanje Źest mjeseci. Ukoliko ne raspolaŹete s potrebnim rezervama predlaŹem da ozbiljno preispitate svoje navike i osigurate potrebni rezervni fond. Kratko reĉeno, nemojte oponaŹati drŹavu jer ona moŹe uvijek poveĉati svoje prihode nameĉuĉi nove poreze ili poveĉati postojeĉe. Ona je to uĉinila prilikom nedavne krize u 2009. godine. To ĉe ona ponoviti u slijedeĉoj krizi. Sasvim je drugo pitanje Źto je to i takvo ponaŹanje drŹave nerazumno i kontraproduktivno.

Naranĉasto

Vi ste financijski spremni da ostanete bez posla jer ste u moguĉnosti svojoj obitelji osigurati Źivotni standard koji ste odredili zadovoljavajuĉim. Vi se brinete o svojoj financijskoj „krvnoj slici“ na naĉin kako je to nuŹno u nerazvijenoj i nerazumnoj zemlji kao Źto je to Lijepa naŹa. Meĉutim, vi ste svjesni da vam Źtednja ili imovina koja pokriva samo Źest mjeseci oĉekivanih troŹkova u sluĉaju znaĉajnijih gospodarskih poremeĉaja, recimo krize, nije dostatna. Rizici i neizvjesnosti, recimo kao Źto je to bila prethodna kriza, mogu znatno ugroŹiti i produŹiti agoniju za koju se

niste financijski pripremili. Istu priču imamo u slučaju kad se zaposlite uz značajno nižu najamninu (manja od vaših uobičajenih troškova). Sve to i mnogo drugih problema ugrožavaju financijsku i svaku drugu stabilnost vaše obitelji. Vaša razmišljanja traže odgovor što vam je činiti da osigurate svoju obitelj, s jedne strane, i, s druge strane, omogućite školovanje vašoj djeci. Narančasto svjetlo ne garantira budućnost vašoj djeci. To je ispravno razmišljanje koje će zaštititi vašu obitelj od materijalnih ugroza. Narančasto svjetlo gori dok ne osigurate opstanak obitelji na rok od dvije godine. Umjesto kratkoročnog razmišljanja vi planirate na srednji rok. U srednjem roku raspravljate i razmišljate što mi je činiti da smanjim rizike i neizvjesnosti s kojima sam danas suočen, te koliko sam financijski osposobljen da spremno dočekam dolazeću gospodarsku krizu. Vjerojatno ste i do sada mjerili vrijednost svoje radne snage na tržištu rada. Sada pažnju usmjeravate što morate učiniti kako bi povećali potražnju za svojim radom. Odgovor na postavljeno pitanje bit će jednostavniji ako raspoložete dodatnim financijskim sredstvima za obrazovanje koje će vam omogućiti veću plaću koja, sa svoje strane, donosi mnoge nove povoljne mogućnosti za vašu obitelj. Vrijeme do dvije godine je dostatno da produbite svoje spoznaje na području vaše profesije. Zato ćete intenzivirati promatranje kretanja na tržištu rada, uključivo intervju, kako bi se osobno uvjerali i u tržišnu vrijednost vaših profesionalnih sposobnosti. Valja kazati kako je realno očekivati da će obitelji koje žive u ozračju narančastog svijetla dosegnuti financijsku sigurnost zelenog svijetla.

Zeleno

Vaša je štednja ili imovina dostatna da vam osigura financijsku stabilnost dvije godine pa ste u mogućnosti da razmišljate o daljnjem poboljšanju vaše financijske stabilnosti. Djeca rastu što iziskuje dodatne troškove, a po završetku njihova obrazovanja valja ih pripremiti za novi samostalni život. Svjesni ste koliko vam vrijedi vaše znanje. Međutim, to nikako ne koristite kako bi se opustili. Što više, smatrate kako se nije primjereno osloniti na postojeću politiku države jer je zadnja kriza pokazala da je država zapravo neučinkovita, je se hvali u vrijeme „sedam debelih krava“ i kritizira svoje predšasnike u vrijeme „sedam mršavih krava“. Držite se one narodne: „u se i u svoje kljuse“. To je ispravan pristup. Posebnu pažnju posvećujete praćenju stanja u branši u kojoj ste zaposleni. Ukoliko je područje vašeg profesionalnog djelovanja rastuće imate sreću i dovoljno je da povećate svoje vještine. Međutim, ukoliko vaša branša zaostaje za rastom gospodarstva svjesni ste da će kad-tad nastupiti problemi u vašoj tvrtki. Vi imate dovoljno financijske snage da se pripremite za nove okolnosti. U mogućnosti ste da birate da li ćete se prekvalificirati i tako steći kompetencije kako bi se zaposlili u branši koja raste ili ćete sami, ili u zajednici, s drugim partnerima započeti svoju poslovnu kombinaciju ili preuzeti (kupiti) tvrtku u kojoj ćete ostvariti svoje ideje koje ste kreirali radeći postojeći posao. Svjesni ste da samozaposlenje ima prednosti i nedostatke. Prije konačne odluke dobro ćete razmisliti kako vaša obitelj ne bi postala ugrožena. Međutim, vi imate pravo tako razmišljati jer ste bili odgovorni prema svojoj obitelji što dokazujete da živite u ozračju zelenog financijskog svijetla.

Zaključak

Neodgovorna ekonomska politika kreira, sa svoje strane, značajne rizike. Obitelj, vrijedi i za tvrtke, moraju najveću moguću pažnju posvetiti svojoj financijskoj stabilnosti. Uostalom, svaka je kriza imala svoje tragične financijske aspekte. Olako zaduživanje povećava zadovoljstvo danas i nosi velike brige sutra. Narod bi kazao: „pitat će te starost gdje ti je bila mladost“. U vrijeme „sedam debelih krava“ sve izgleda mnogo ružičastije nego u vrijeme „sedam mršavih krava“. Nema nikakvog razlog vjerovati kako će sutra biti bolje nego što je bilo jučer.

Velik broj socijalno ugroženih građana dovoljno je upozorenje razumnim pojedincima da se bore kako ne bi postali dio ugrožene i obespravljene populacije. Mlade obitelji koje odlaze iz Lijepe naše svjesne su da u Lijepoj našoj nemaju razloga očekivati bolje sutra. Zato odlaze. Oni koji ostaju moraju biti svjesni da se moraju mijenjati. Ostatak „samoupravnog mentaliteta“ rezultirao je mnogim problemima pa je nastavljanje te i takve politike, od obitelji do zemlje u cjelini, pogubno kako za pojedinca tako i Lijepu našu. Politika koja bi trebala biti određena odgovornošću političara prema građanima nikako da profunkcionira.